TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Chữ “Thích” trên… chùa Online

ISSN: 2734-9195 10:04 04/11/2026

Một số người lấy chữ “Thích” đặt trước các biệt danh, sau đó ghép với những cụm từ mang tính bông đùa, thậm chí khiếm nhã như “Thích ăn nhậu”, “Thích ăn thịt”, “Thích tạo nghiệp”...

*Những ngày gần đây, trên các nền tảng **mạng xã hội** xuất hiện một số ứng dụng mô phỏng hoạt động đi chùa trực tuyến (online), thu hút sự chú ý và tương tác của nhiều người. Thông qua những ứng dụng này, người dùng có thể thực hiện các thao tác như lễ Phật, thắp nhang, dâng hoa, cúng dường, ngồi thiền, phóng sinh... ngay trên điện thoại.*

Sự xuất hiện của hình thức này đặt ra một vấn đề đáng suy ngẫm về cách thức ứng dụng công nghệ vào đời sống Phật giáo, cũng như nhận thức của một bộ phận người dùng đối với các giá trị tâm linh.

Cần nhìn nhận rằng, việc ứng dụng công nghệ vào **truyền thông** và **hoằng pháp** không phải là điều để phản đối. Trong bối cảnh xã hội hiện đại, internet và các nền tảng số đã mở rộng khả năng tiếp cận Phật pháp, giúp người ở xa có thể nghe kinh, nghe pháp, tìm hiểu giáo lý, theo dõi hoạt động của các tự viện và kết nối với cộng đồng phật tử. Đối với những người cao tuổi, người khuyết tật hoặc những người vì hoàn cảnh riêng không thể thường xuyên đến chùa, các phương tiện trực tuyến còn mang lại những lợi ích thiết thực. Vấn đề không nằm ở bản thân công nghệ, mà ở mục đích sử dụng và những giá trị mà công nghệ chuyển tải.

Tuy nhiên, cần phân biệt việc tiếp cận Phật giáo qua phương tiện số với việc trực tiếp đến chùa và tham gia sinh hoạt tu học. Một ứng dụng có thể đưa hình ảnh ngôi chùa đến gần người dùng, nhưng không thể thay thế toàn bộ những trải nghiệm và giá trị của việc hiện diện nơi cửa Phật.

Về vấn đề đi chùa online

Đi chùa, trước hết, là tìm đến một không gian thanh tịnh để mỗi người có dịp lắng lại, nhìn nhận chính mình. Một lần quỳ xuống đảnh lễ trước tôn tượng đức

Phật không chỉ là một nghi thức tôn giáo, mà còn là cơ hội để thực tập sự khiêm cung, buông bớt cái tôi và lòng ngã mạn. Một thời kinh được tụng tại chánh điện, một buổi pháp thoại được trực tiếp lắng nghe từ chư tăng ni, một khóa tu được cùng đại chúng trải nghiệm, hay những cuộc gặp gỡ với người có kinh nghiệm tu học đều có những giá trị riêng mà việc tương tác trên màn hình không thể thay thế trọn vẹn.

Hình minh họa. Nguồn: Internet

Người ta đến chùa cũng không nên chỉ để cầu xin Phật ban cho mình tài lộc, sức khỏe, bình an hay những điều mong muốn. Quan trọng hơn, đó là tìm hiểu giáo pháp để nhận diện nguyên nhân của khổ đau, biết cách tháo gỡ những bế tắc trong đời sống và chuyển hóa những tập khí bất thiện nơi chính mình. Đến chùa còn là dịp gặp gỡ những người cùng chí hướng, kết giao với các thiện hữu tri thức, cùng nhau học hỏi, sách tấn và nâng đỡ nhau trên con đường hướng thiện.

Vì vậy, nếu việc đi chùa chỉ còn được hiểu qua một vài thao tác trên điện thoại, chúng ta rất dễ đánh mất ý nghĩa căn bản của một sinh hoạt Phật giáo: học hỏi, thực hành và chuyển hóa thân tâm.

Điều đáng quan ngại hơn là một số ứng dụng mô phỏng các hoạt động tín ngưỡng lại gắn với những thông điệp chưa phù hợp với tinh thần Phật giáo, chẳng hạn cúng dường để được phù hộ, thắp nhang trực tuyến để cầu may, phóng sinh bằng thao tác trên màn hình hoặc ngồi thiền như một hoạt động tương tác giải trí. Dù được tạo ra với mục đích thu hút người dùng hay đơn thuần là một hình thức vui chơi, những cách thể hiện ấy vẫn có thể khiến người tiếp nhận hiểu sai về bản chất của các nghi lễ và pháp tu.

Trong Phật giáo, cúng dường trước hết xuất phát từ tâm cung kính, lòng tự nguyện và sự hiểu biết. Công đức không phải là một món hàng có thể trao đổi bằng tiền bạc để đổi lấy sự phù hộ. Phóng sinh là hành động cứu giúp những sinh mạng thực sự, nuôi dưỡng lòng từ bi và tôn trọng sự sống; không thể đồng nhất với việc thực hiện một thao tác mô phỏng. Thiền định lại càng không phải một hoạt động có thể hoàn thành bằng cách nhấn nút trên màn hình. Đó là quá trình rèn luyện tâm, nhận diện và chuyển hóa những vọng tưởng, phiền não thông qua sự thực hành nghiêm túc.

Cũng cần nói rõ, không phải mọi hoạt động Phật giáo trên không gian mạng đều mất đi ý nghĩa tu học. Một buổi nghe pháp trực tuyến, một thời kinh được truyền hình trực tiếp hay một khóa tu có sự hướng dẫn và thực hành nghiêm túc vẫn có thể đem lại lợi ích cho người tham dự. Nhưng khi các nghi thức tâm linh bị biến thành trò chơi, công đức bị diễn đạt như một loại điểm thưởng, hay việc cúng dường được gắn với lời hứa hẹn về sự phù hộ, thì đó không còn đơn thuần là câu chuyện đổi mới phương thức truyền thông. Đó là vấn đề liên quan trực tiếp đến nhận thức và sự truyền tải sai lệch giáo lý.

Hiện tượng trò đùa với chữ “Thích”

Bên cạnh hiện tượng ứng dụng đi chùa trực tuyến, một biểu hiện khác trên mạng xã hội cũng đáng được quan tâm: việc một số người lấy chữ “*Thích*” đặt trước các biệt danh, sau đó ghép với những cụm từ mang tính bông đùa, thậm chí khiếm nhã như *“Thích ăn nhậu”, “Thích ăn thịt”, “Thích tạo nghiệp”...*

Có thể người sử dụng chỉ xem đây là cách tạo tiếng cười, gây chú ý hoặc thể hiện cá tính. Tuy nhiên, trước khi xem đó là một trò đùa vô hại, thiết nghĩ cũng cần hiểu nguồn gốc và ý nghĩa của chữ *“Thích”* trong truyền thống Phật giáo.

Hình minh họa. Nguồn: Internet

Chữ “Thích” (釋) là âm Hán – Việt của chữ Hán 釋, vốn là chữ đầu tiên trong danh xưng Thích-ca Mâu-ni (釋迦牟尼), phiên âm từ tiếng Phạn Śākyamuni. Trong đó, Śākya (釋迦) là tên một bộ tộc mà đức Phật xuất thân; Muni (牟尼) có nghĩa là bậc hiền thánh, bậc ẩn sĩ hay bậc thánh tịch mặc. Vì vậy, Śākyamuni thường được hiểu là bậc Thánh hiền của dòng tộc Thích Ca.

Đức Phật lịch sử là Siddhattha Gotama (Sanskrit: Siddhārtha Gautama), thuộc dòng tộc Śākya, sinh tại Lumbinī, gần thành Kapilavatthu (Sanskrit: Kapilavastu), thuộc Nepal ngày nay. Bộ tộc Thích Ca sinh sống ở vùng chân núi Himalaya, thuộc khu vực Nam Á thời cổ đại. Đây là một cộng đồng có tổ chức chính trị riêng, nhưng không nên hiểu là một quốc gia hay một tiểu bang theo địa giới hành chính hiện đại. Như vậy, chữ “Thích” trong danh xưng Thích Ca

vốn gắn với tên dòng tộc của đức Phật, hoàn toàn không mang nghĩa *"thích thú", "ưa chuộng"* như cách hiểu thông thường trong tiếng Việt.

Một chi tiết lịch sử đáng chú ý là việc người xuất gia trong truyền thống Phật giáo Hán truyền lấy chữ "Thích" làm họ chung có liên quan đến chủ trương của ngài Đạo An (312-385), một cao tăng có nhiều đóng góp trong việc phát triển Phật giáo Trung Hoa vào thế kỷ IV.

Theo truyền thống sử liệu Phật giáo Trung Hoa, trước thời ngài Đạo An, các vị xuất gia thường lấy họ theo thầy bổn sư hoặc theo nguồn gốc của vị thầy ấy. Nhận thấy sự khác biệt này, ngài Đạo An đề xướng việc người xuất gia thống nhất lấy chữ "Thích" làm họ, bởi theo ngài, nguồn gốc tôn kính nhất của hàng xuất gia chính là Đức Phật Thích Ca. Đây là chữ đầu trong danh hiệu Thích Ca Mâu Ni, thể hiện sự quy hướng về đức Phật và cùng chung một nguồn cội tâm linh. Chủ trương ấy dần được tiếp nhận và trở thành truyền thống phổ biến trong Phật giáo Hán truyền. Từ đó, việc sử dụng họ Thích cũng được lưu truyền tại Việt Nam và một số quốc gia chịu ảnh hưởng của văn hóa Phật giáo Hán truyền.

Cần lưu ý rằng, trong tiếng Quan thoại hiện đại, chữ 釋 đọc là *shì*, cụm 釋迦 đọc là *shìjiā*; còn "Thích Ca" là âm Hán - Việt được sử dụng trong tiếng Việt. Đây là cách phiên âm tên riêng có nguồn gốc Sanskrit, chứ không phải người Trung Hoa lấy một chữ có nghĩa là "thích" trong tiếng Việt để đặt tên cho đức Phật.

Từ câu chuyện lịch sử ấy, có thể thấy chữ "Thích" trong họ của người xuất gia không phải là một tiền tố tùy tiện để ghép với bất kỳ từ ngữ nào cho vui. Đó là dấu ấn của một truyền thống có nguồn gốc lịch sử, gắn với dòng tộc đức Phật, với lý tưởng xuất gia và sự tiếp nối của Tăng đoàn.

Dĩ nhiên, không phải cứ sử dụng chữ "Thích" trong một câu nói đùa là mặc nhiên xúc phạm đức Phật hay Phật giáo. Cần xem xét ngữ cảnh, mục đích và nội dung cụ thể. Tuy nhiên, khi một danh xưng có ý nghĩa đặc biệt trong truyền thống Phật giáo bị cố ý hoặc vô ý gắn với những cụm từ dung tục, phản cảm, nhất là những hành vi trái với tinh thần đạo đức Phật giáo, thì đó là điều cần được nhìn nhận một cách nghiêm túc. Người không theo Phật giáo có quyền bày tỏ quan điểm, phản biện những biểu hiện chưa đúng trong sinh hoạt tôn giáo; nhưng phản biện khác với chế giễu, tự do biểu đạt cũng không đồng nghĩa với việc tùy tiện sử dụng những biểu tượng tâm linh của cộng đồng, tôn giáo khác.

Thực ra, những hiện tượng trên không chỉ đặt ra câu hỏi về một ứng dụng đi chùa trực tuyến hay cách đặt biệt danh trên mạng xã hội. Điều đáng quan tâm hơn là nhận thức và thái độ của con người trước những giá trị tôn giáo trong môi

trường truyền thông số. Công nghệ có thể làm thay đổi cách thức tiếp cận, nhưng không vì thế mà những nguyên tắc căn bản của việc học và hành Phật pháp cũng bị thay đổi theo.

Phật giáo không khước từ sự phát triển của xã hội. Ngược lại, việc sử dụng công nghệ để phổ biến kinh điển, truyền tải giáo pháp, giới thiệu các hoạt động tu học và kết nối cộng đồng Phật tử là điều cần được khuyến khích. Tuy nhiên, bất kỳ phương tiện nào được sử dụng trong lĩnh vực tôn giáo cũng cần đặt trên nền tảng hiểu biết đúng đắn và thái độ tôn trọng Tam bảo. Nếu chỉ chú trọng hình thức, lượt tương tác hay khả năng thu hút người dùng mà xem nhẹ nội dung giáo lý, thì lợi ích của công nghệ có thể bị giới hạn, thậm chí dẫn đến những nhận thức sai lầm.

Đến chùa, suy cho cùng, không phải để chứng minh mình đã lễ Phật bao nhiêu lần, thắp bao nhiêu nén nhang hay thực hiện bao nhiêu nghi thức. Giá trị của việc đến chùa phải được nhìn thấy trong sự chuyển biến của mỗi người sau khi trở về với đời sống thường nhật: biết sống có trách nhiệm hơn, biết tiết chế tham lam, sân hận, biết giữ gìn giới hạnh, biết yêu thương và tôn trọng sự sống.

Một người có thể tiếp cận Phật pháp qua màn hình điện thoại, nhưng việc hiểu và hành theo lời Phật dạy vẫn phải được thể hiện bằng chính đời sống của mình. Một ứng dụng có thể mô phỏng hình ảnh ngôi chùa, nhưng không thể thay thế sự tu học chân thật; có thể truyền tải một bài pháp, nhưng không thể thay người nghe thực hành giáo pháp ấy.

Công nghệ là phương tiện, còn hiểu biết và thực hành mới là điều cốt yếu. Điều cần giữ gìn không chỉ là sự tôn nghiêm của chốn thiền môn, mà còn là sự hiểu biết đúng đắn về đức Phật, Tam bảo và những giá trị mà đạo Phật đã trao truyền. Khi đến chùa, mỗi người nên tìm thấy ở đó cơ hội học hỏi và chuyển hóa chính mình; khi bước lên không gian mạng, mỗi người cũng cần có ý thức giữ gìn sự tôn trọng đối với những giá trị tâm linh, văn hóa của cộng đồng.

Tác giả: **Ngộ Minh Chương**

Học viên Khoa Phật học Từ xa - Học viện PGVN tại TP.HCM